

2022 Fransa Cumhurbaşkanlığı Seçimleri Birinci Turun Ardından: Sistem-dışı Partilerin Önlenebilir Yükselişi- Cem Savaş

10 Nisan'da gerçekleşen Fransa Cumhurbaşkanlığı seçimlerindeki birinci tur sonuçlarına göre, Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron (Cumhuriyet Yürüyüşü-*La République En Marche!*) oyların yüzde 27,85'ini, aşırı sağcı rakibi Marine Le Pen (Ulusal Birlik-*Rassemblement national*) ise yüzde 23,15'ini aldı. Buna göre, iki aday 24 Nisan'da düzenlenecek ikinci turda yarışacaklar. Fransız kamuoyu araştırma şirketleri, seçim öncesinde Macron ve Le Pen'in alacakları olası sonuçlar konusunda nispeten başarılı

oldularsa da bilhassa Jean-Luc Mélenchon, Valérie Pécresse ve Eric Zemmour'un aldıkları oy oranları için durum büyük ölçüde farklı gelişti. Seçim öncesinde yaklaşık yüzde 15 olarak tahmin edilen ve Mélenchon'ın temsil ettiği Boyun Eğmeyen Fransa (*La France Insoumise*) hareketi üçüncü sırada yer alarak oyların yüzde 21,95'ünü aldı. Bu çerçevede, Fransız seçmenlerin bir yanda Macron, diğer yanda aşırı, yabancı düşmanı ve ırkçı bir sağ ile popülist söylemler geliştiren bir radikal sol etrafında kümelandiklerini ifade edebiliriz.

Seçimlere katılan diğer adayların oy oranları ise yüzde 8'in altında kalmış durumda. İlk turda merkez sağda yer alan Cumhuriyetçiler'in (*Les Républicains*) adayı Valérie Pécresse oyların sadece yüzde 4,78'ini alabildi. Le Pen'in başını çektiği Ulusal Birlik hareketi ile Le Pen'e göre daha ayrılıkçı bir aşırı sağ kulvarda konumlanan Eric Zemmour'un Yeniden Fetih (*Reconquête*) hareketinin aldığı oy oranı ise yüzde 7,07 olarak şekillendi. Sosyalist Parti'nin adayı, Paris Belediye Başkanı Anne Hidalgo'nun oy oranı yüzde 1,75'de kalırken, Yeşiller'in adayı Yannick Jadot (*Europe-Ecologie-Les Verts*) yüzde 4,63'lük bir oy oranına ulaşmış durumda. Seçimlerin en önemli sonuçlarından biri, sistem-dışı, aşırı sağcı ve ırkçı adayların aldıkları toplam oy oranının (yüzde 33) şu ana kadar en yüksek seviyeye ulaşmış olmasıdır. Bu oran, 2017'e kıyasla yaklaşık 7 puan arttı. Macron, uyguladığı ve vaat ettiği politikalarda kendisini "merkeze" koyarken gerek Mélenchon gerekse Le Pen'in siyasal konumlarını "aşırı", "popülist" ya da "uç" olarak nitelendirmektedir. Ancak, Macron bunu yaparken bu "aşırı" hareketleri giderek daha büyük oranda Fransa siyasetinin merkezine çekmekte, kendi hareketini ise gitgide zayıflayan ve hatta "marjinal" hale gelebilecek bir yere doğru sürüklemektedir.

Diğer yandan, 2022 Fransa seçimlere katılım oranı ise beş yıl önceki seçimlere göre daha düşük olarak kayıtlara geçmiş durumda. Bu sene katılım oranı yüzde 74 oldu, bir başka deyişle, Fransa'da genel olarak seçimlerde,

kararsızların oranı oldukça yüksek bir seviyede. Bu düşük katılım oranının Fransa'da cumhurbaşkanlığı seçimleri için bir rekor olduğu unutulmamalıdır. Birinci tur sonuçlarına göre, ilk olarak siyasi yelpazenin merkezindeki *klasik* ya da *geleneksel* partilerin büyük bir hezimete uğradığının altını çizmeliyiz. 2017'den bugüne gelinen süreçte Sosyalist Parti'nin artık Fransız solunun ana aktörü olma özelliğini kaybettiğinden bahsedilebilir. François Mitterrand'ın (1981-1995) cumhurbaşkanlığı dönemleri ve bir önceki Cumhurbaşkanı François Hollande'ın ardından, Sosyalist Parti giderek oy kaybetmeye, toplumsal-siyasal açıdan gerilemeye ve dolayısıyla seçmen tabanını kaybetmeye başladı. 2022'de Sosyalist Parti adayı Hidalgo'nun, Fransız sol seçmen kitlesinden destek alamadığını söylemek mümkündür.

Sosyalist Parti'nin yanı sıra, geleneksel muhafazakâr sağın partisi olan Cumhuriyetçiler de yüzde 5'in altında kalarak net bir şekilde başarısızlığa uğradı. Cumhuriyetçiler'in adayı Pécresse, Macron'a karşı muhalif bir merkez sağ rüzgârı yaratamadı. Aksine, Pécresse'e oy verecek birçok sağ ve muhafazakâr seçmen, Macron'a destek verdi çünkü bu kitle Le Pen veya Mélenchon'un siyasal yelpazede güç kazanmasından büyük bir endişe duydu. 2015'ten beri Ile-de-France (Paris) Bölgesi Başkanlığını görevini yürüten Pécresse, seçim sürecinde göç ve güvenlik temaları üzerinde durarak Le Pen ya da Zemmour gibi aşırı sağcı adaylara yakın pozisyonlar sergiledi. Fransa'nın "esas" değerlerine geri dönmesi, laiklik ve türban yasağı konusunda daha radikal tedbirlerin alınması bağlamında Fransız merkez sağının seçimlerde radikal sağ ile bir ölçüde bütünleştiğini ileri sürmek yanlış olmayacaktır. Sonuç itibarıyla gerek Sosyalist Parti gerekse Cumhuriyetçiler Fransa seçim sistemine göre, yüzde 5'in altında kaldıklarından seçim masraflarını geri isteyemeyecekler. Bu her iki parti için de örgütsel ve finansal açıdan ağır bir darbe olacaktır.

Şimdiden, 2017'yle karşılaştırıldığında 2022'deki ikinci turun çok daha çekişmeli geçmesi bekleniyor. Macron 2017'de seçimin ikinci turunda Le Pen'e karşı yüzde 66'yla rahat bir şekilde öne geçmişti. Aynı seçimlerde Le Pen, Macron karşısında yüzde 33,9 oy almıştı. Birinci turun bitimiyle, 24 Nisan'da yapılacak ikinci tura yönelik çalışmalarını hızlandıran Macron, Fransa'nın gitgide büyüyen emeklilik açığının tek çözümünün insanları daha uzun süre çalıştırmak olduğu konusunda seçmenleri ikna etmeye çalışıyor. Fakat emeklilik yaşının 62'den 65'e çıkarılması ve emeklilik maaşının en az 1100 avro olarak saptanması, zaten alım gücü azalan seçmenler açısından pek sıcak karşılanmıyor. Yakın döneme kadar sarı yekekliler hareketinin damga vurduğu Fransa'da sosyoekonomik sorunların yanı sıra Covid-19 pandemisiyle ilgili politikalar nedeniyle Macron yönetimi artık 2017'deki gibi bir heyecan yaratmıyor; tam tersine daha önce kendisine oy veren toplumsal kesimler büyük ölçüde Macron'un izlediği politikalara karşı almış haldeler.

Bununla birlikte, seçimlere giden dönemde Rusya-Ukrayna savaşının patlak vermesi 10 Nisan öncesi anketlerde, Macron'un seçilme şansını artırmıştı. Fransa'nın hali hazırda AB dönem başkanlığını yapıyor oluşu, Macron'un realist, dengeli ve ılımlı bir yaklaşımla Rusya ile Ukrayna arasında diyalog ve arabuluculuğu öne çıkarması, iç siyasette güven ve destek kazanmasına yol açtı. Bu çerçevede, Macron seçimlerin birinci turuna kadar sadece bir kez miting organize etti ve adaylık etkinliklerini arka plana alarak Avrupa'daki savaş ve ülke güvenliği konularına odaklandı. Macron, 24 Nisan'da seçimleri kazanırsa, Fransa'nın son 20 yıllık döneminde üst üste cumhurbaşkanı seçilen ilk siyasal figür olarak öne çıkacaktır. Macron birinci tur sonrasında, aşırı sağı engellemek için çok daha fazla toplumsal ve ekonomik boyut içeren bir programın üzerinde duruyor ve hem sol hem de sağ seçmenleri ikna etmeyi amaçlıyor.

Birinci tur sonuçları

açısından üzerinden durulması gereken

temel soru, Macron'un Fransız solunu nasıl yanına alacağı olacak. Birçok açıdan Fransa'da ikinci turda

kazananı saptamada sol seçmenlerin, özellikle de ilk turda üçüncü sırada yer alan Boyun Eğmeyen Fransa hareketine bağlı ya da yakın seçmenlerin kullanacağı oyun önemi daha da artacaktır. Şu anda, Macron çoğunluğu elde edecek şekilde siyasal

yelpazenin merkezinde iyi şekilde konuşlanmış görünüyor ancak sol seçmen, Macron'un

neoliberal politikaları sebebiyle son 5 yılda büyük bir düş kırıklığı yaşadı.

Bu sebeple sol seçmenin 24 Nisan'da Macron için ne oranda destek vereceği ya da

sandığa gidip gitmeyecekleri halen belirsiz. İlk turda elenen ve toplam oy

oranları neredeyse yüzde 10'e ulaşan Sosyalist Parti (yüzde 1,75),

Yeşiller (yüzde 4,63) ile Komünist Parti (yüzde 2,28), Yeni Antikapitalist

Parti (*Nouveau Parti anticapitaliste*,

yüzde 0,77) ve İşçi Direnişi (*Lutte*

ouvrière, yüzde 0,56), seçmenlerine ikinci turda Macron'a oy vermeleri

konusunda açık bir çağrı yapsalar da bu seçmenlerin 24 Nisan'da mevcut

cumhurbaşkanına oy vereceğinden kesin olarak bahsetmek de mümkün değil.

Birinci

turda aldığı neredeyse yüzde 22 oy ile üçüncü sırada kalan sol aday Mélenchon

ise, 10 Nisan akşamı seçmenlerine açıkça "*Macron'a*

oy verin" demese de "*İkinci turda Le*

Pen'e bir oy bile gitmemeli" cümlesini birkaç defa tekrar ederek açık bir

mesaj verdi. Fransız solunun son derece dağınık yapısı ve ortak bir aday

çıkaramamış olmasına dayalı tartışmalar bir yana, Boyun Eğmeyen Fransa

hareketinin birinci turda aldığı

oyların 24 Nisan'da sandıkta nasıl şekilleneceği seçimlerin kaderini

belirleyecek bir mesele olarak durmaktadır. Yine de bu sol seçmenlerin

birçoğunun

2017'deki gibi ikinci turda Macron'a oy vereceği düşünülebilir. Mélenchon'un

seçim akşamı aşırı sağa karşı kesin tavrı bu açıdan tekrar hatırlanmalıdır.

Ancak kimilerine göre ikinci turda Fransız solunun bir kısmı çekimser kalabilir,

diğer bir kısmı hiçbir adayı işaretlemeyip boş oy pusulası verebilir, bir kısmı ise Le Pen'e oy vermeyi bile düşünebilir. Radikal ve popülist söylemiyle Mélenchon, Avrupa Birliği ve NATO karşıtı pozisyonu ile birlikte Rusya taraftarı bir duruş sergilemişti. Boyun Eğmeyen Fransa'nın Cumhurbaşkanı

adayı Rusya'nın Ukrayna işgaline karşı çıksa da diğer yandan Avrupa Birliği ve NATO konusunda Zemmour ya da Le Pen gibi aşırı sağcı popülist liderlere yakın bir noktada konumlandırılabilir.

Bu durum özellikle ikinci tur için, seçmen kitlesi üzerinde de sol ya da sağ aşırı uçları birbirine yakınlaştırma tehlikesini de beraberinde getirmekte.

Bu tablo içinde, üçüncü

kez cumhurbaşkanı adayı olan ve seçilirse ülkeye 5 yıl içinde "çekidüzen vereceğini" ileri süren Le Pen,

Mélenchon'un hareketinden ikinci turda oy almak istiyor. Ulusal Birlik hareketi, birinci turda Macron'a oy vermeyen

yüzde 72'lik seçmen kitlesine oy desteği çağrısı yapıyor. Le Pen, beş yıl önce ilk turda oyların yüzde 21'ini alırken bu sene oyların yüzde 24'ünü aldı. İkinci turda ise, 5 yıl önce oyların yüzde 34'ünü alabilmişti. Birinci turda aşırı

sağda konumlanan Zemmour'un Yeniden Fetih hareketi ve Nicolas Dupont-Aignan'ın Ayağa

Kalk Fransa hareketi (*Debout la France*,

yüzde 2,06), ikinci turda Le Pen'e destek vereceklerini ilan ettiler. Cezayir asıllı Yahudi bir aileden gelen ve kullandığı aşırı ayrılıkçı söylem nedeniyle

nefret suçlarından üç kez yargılanan Zemmour'a göre daha "ılımlı" gözükmeye çabalayan aşırı sağcı Le Pen göç, yabancıların Fransa'ya girişleri ve vatandaşlık hakları gibi konularda aslında açıkça ırkçı, göçmen düşmanı ve son derece sınırlandırıcı yasal düzenlemeleri hayata geçirmeyi vadediyor.

Aşırı sağın giderek güçlenerek damgasını vurduğu 2022 Fransa seçimlerinin ikinci

turnu için yapılan tahminler halihazırda gün be gün değişiyor ve bu durum 24 Nisan'a kadar devam edecek gibi. İki aday arasındaki farkın 2017'ye oranla çok daha azalacağı ise kesin gözüyle bakılan bir nokta. Hatta bu farkın yüzde 5'lere inme ve bu seviyeye yakın bir yerde konsolide olma ihtimali bile söz

konusu. 2017 seçimlerinin aksine, Emmanuel Macron'un Fransızlar için geleceğe yönelik bir reform sürecini ve olumlu bir dönüşümü ne ölçüde önerebileceği ve gerçekleştirebileceği artık pek belli değil. Bu sebeple ikinci tur özellikle Macron için hiç de kolay olmayacak gibi gözüküyor...

Dr. Cem Savaş, Yeditepe Üniversitesi

2008 yılında Galatasaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler bölümünden mezun olmuş, 2009 yılında Paris VIII Üniversitesi'ne bağlı Fransız Jeopolitika Enstitüsü'nde (Institut Français de Géopolitique) yüksek lisansını tamamlamıştır. 2009-2011 yılları arasında Kanada'da araştırma yapmış ve 2011 yılında Laval Üniversitesi'nde araştırma görevlisi olarak çalışmıştır. 2012 yılında Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler programına başlamıştır. 2016-2017 döneminde Fransa'da Grenoble Alpes Üniversitesi'nde bir saha çalışması yaptıktan sonra Fransız dış politikası, frankofoni ve kültürel diplomasi üzerine yazdığı tez çalışmasını 2019'da tamamlamıştır. 2020-21 döneminde İstanbul Gelişim Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler bölümünde Doktor Öğretim Üyesi olarak görev yapmıştır. Yeditepe Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler (Fransızca) bölümünde Doktor Öğretim Üyesi olarak görev yapmaktadır. İlgi Alanları, Fransız Dış Politikası, Jeopolitik yaklaşımlar, Uluslararası İlişkiler Teorileri, Avrupa çalışmalarıdır.

Bu Yazıya Atıf İçin: Cem Savaş , “2022 Fransa Cumhurbaşkanlığı Seçimleri Birinci Turun Ardından: Sistem-dışı Partilerin Önlenebilir Yükselişİ”, *Panorama*, Çevrimiçi Yayın , 18 Nisan 2022, <https://www.uikpanorama.com/blog/2022/04/18/2022-fransa-cumhurbaşkanlığı-seçimleri-birinci-tur/>

Telif@UIKPanorama. Çevrimiçi olarak yayımlanan yazıların tüm telif hakları Panorama dergisine aittir. Aksi belirtilmediğı sürece, yayımlanan yazılarda belirtilen görüşler yalnızca yazarına/yazarlarına aittir. UIK, Global Akademi, Panorama Yayın Kurulu ile editörleri ve diğere yazarları bağlamaz.